

In memoriam

VILÉM CHMELAŘ (1892—1988)

V ranních hodinách dne 21. června 1988 zemřel v Brně člen korespondent ČSAV, univerzitní profesor PhDr. Vilém Chmelař, DrSc. Až do svého vysokého věku pracoval tento vynikající vysokoškolský učitel a badatel v oboru psychologických věd, který obohatil naši i světovou vědu řadou prioritních výzkumných poznatků a nových experimentálních metod. Byl dlouholetným vedoucím katedry psychologie filozofické fakulty UJEP a později Psychologické laboratoře ČSA V v Brně. Zastával funkci děkana a proděkana filozofické fakulty, byl předsedou a členem komisí pro udělování vědeckých hodností, rigorózních komisí a členem řady redakčních rad.

Jeho pedagogická, výzkumná a politická činnost byla oceněna řadou významných ocenění, Řádem práce, zlatou plaketou ČSAV Za zásluhy o vědu a lidstvo, zlatou medailí Univerzity J. E. Purky-

ně aj. Byl čestným členem Čs. psychologické společnosti při ČSAV a měl velké zásluhy o praktické uplatnění psychologie ve zdravotnictví, v poradenství, průmyslu a dopravě, k němuž došlo po roce 1948.

Byl uznávanou autoritou nejenom v českých zemích, ale úzce spolupracoval i s psychology na Slovensku, kde přispěl k vybudování Ústavu experimentální psychologie SAV. K tomu přistupovaly i jeho vzácné osobní vlastnosti, široký rozhled v mnoha oborech, neobyčejná pracovitost, ale i osobní skromnost a pochopení pro potřeby druhých lidí.

Prof. Chmelař studoval na Karlově univerzitě v Praze v letech 1920—1925 psychologii, filozofii, pedagogiku, historii a zeměpis. K jeho učitelům patřili prof. Fr. Krejčí, V. Forster, Fr. Drtina, E. Rádl, O. Chlup, O. Kádner aj. V letech 1922—23 studoval spolu s prof. dr. J. Doležalem na univerzitě v Lipsku u prof. Kruegra, Wirtha, Kirschmanna, Snadera, Volkelta, Klemma aj. V roce 1925 byla V. Chmelařovi udělena na Karlově univerzitě hodnost doktora filozofie se slavnostní promoci.

Po návratu do Brna navázal spolupráci s prof. dr. M. Rostoharem, který v roce 1926 založil na filozofické fakultě Psychologický ústav s laboratoří. Pracoval zde jako neuhonorovaný asistent vedle působení na středních školách. Habilitoval se 31. ledna 1939. Po odchodu prof. Rostohara na odpočinek v roce 1948 se stal prof. Chmelař jeho nástupcem. Dne 20. listopadu 1956 byl zvolen členem korespondentem ČSAV. Zasloužil se o vydávání prvního čs. odborného časopisu „Psychologie“, který vycházel v Brně před 2. světovou válkou, o vydávání Spisů filozofické fakulty UJEP a Sborníku prací FF UJEP.

Prof. Chmelař patří k vůdčím osobnostem čs. psychologie v období socialistické výstavby a k představitelům experimentálního směru, kde vytvořil vlastní školu. Jeho práce spojují nejvyšší teoretickou úroveň s praktickou použitelností psychologických poznatků

ve výchově, ve výrobě, ve zdravotnictví a poradenství. Publikace prof. Chmelaře přináší tisíce detailních podkladů a číselných dat, které umožňují proniknout k lidské psychice v její mnohostranné podmíněnosti a variabilitě. Na základě této metodologie přispěl k objasnění a vysvětlení četných psychologických jevů a jejich zákonitostí. Vedle fyziologických základů a mechanismů zdůrazňoval procesuální charakter lidské psychiky, její dynamičnost. Prof. Chmelař je autorem řady originálních přístrojových metod (metody k výzkumu optické a akustické pozornosti, dynamické optické pole aj.).

Ve vědeckém profilu prof. Chmelaře převládala problematika výzkumu kognitivních procesů, zrakového vnímání, představitivosti, poznávání a pojmového myšlení. Jeho studie o vnímání tvarů v indirektivním vidění navazovaly v jistém smyslu na práce Purkyňovy. V indirektivním vidění zjistil šest retinálních pásem, které precizně charakterizuje. Ve světovém měřítku jsou řazeny Chmelařovy výzkumy aktivní optické a akustické pozornosti, prioritní je jeho křivka vývoje trvání pozornosti u dětí a mládeže. Referoval na řadě mezinárodních psychologických kongresů (Řím, Kodaň, Bonn, Washington, Lublaň, Lipsko). Bibliografie prací prof. Chmelaře přesáhla 300 čísel.

O mimořádné šíři Chmelařových zájmů svědčí i příprava skript z oblasti vědy o práci, psychologie práce a užité psychologie, které přednášel vedle dalších disciplín (obecné psychologie, pedagogické psychologie, experimentální psychologie, dějin psychologie aj.).

Vědecké a pedagogické dílo prof. Chmelaře má již nezastupitelné a čestné místo v dějinách čs. psychologie a jsme přesvědčeni, že tak jako obohatilo svými mimořádnými kvalitami současnou generaci psychologů, bude skýtat podněty i dalším generacím.

B. Chalupa

Zpráva o celostátním semináři

Ve dnech 9.—11. 2. 1988 se v Bratislavě konal celostátní seminář „Rozvoj řídicích kádrů a realizace strategie urychlení v podnikové praxi“. Snahou organizátorů — pracovníků Domu techniky ČSVTS v Bratislavě — bylo vytvořit širokou platformu pro diskusi o přístupech v řešení úkolů, k hledání nových forem a metod, k výměně názorů a zkušeností v jedné ze stěžejních oblastí spojených s urychlením ekonomického a sociálního rozvoje naší společnosti. Tomuto záměru odpovídalo za-

stoupení referujících (pracovníci ústředních stranických a státních orgánů, zástupci ministerstev a resortních institucí, specialisté podnikové sféry), složení účastníků semináře (vedoucí pracovníci útvarů KPP, odborníci sociologové a psychologové) a sestavený program (tematické bloky uzavřené panelovou diskusí).

Úvodní vystoupení byla věnována širším sociálně politickým pohledům vycházejícím ze 7. zasedání ÚV KSC. J. Luhový (ÚV KSS) věnoval pozornost některým otázkám kádrové teorie a praxe, které vystupují do popředí s novými úkoly budování rozvinuté socialistické společnosti a s novými možnostmi jejich realizace. Prof. ing. H. Ďurkovič, CSc. (ÚML ÚV KSS) se věnoval širším sociálně ekonomickým otázkám spojeným s procesem přestavby, včetně kritického pohledu na současnou úroveň teoretického myšlení, které se projevuje v řídicích strukturách a v celé jejich hierarchii. Prof. dr. M. Špaček, DrSc. (UML ÚV KSS) formuloval nároky na řídicí kádry, na jejich kvalifikaci, metody a styl práce, na analytické, realizační a prognostické činnosti v souvislosti s realizací strategie urychlení. J. Janík (Úřad vlády SSR) hovořil o možnostech zkvalitnění systému kádrové práce, které vyplývají z usnesení přijatých na 7. zasedání ÚV KSC a z jejich realizace v kádrové oblasti státní správy a hospodářské sféry. Dr. A. Mydlík, CSc. (VÚ SRP Bratislava) objasnil a konkretizoval perspektivy legislativního zabezpečení kádrové a personální práce vyplývající ze závěrů XVII. sjezdu KSC.

Do druhé skupiny referátů lze zařadit příspěvky zaměřené na koncepční otázky kádrové a personální práce a na jejich systémové řešení v resortech a podnicích, věnované obecným a teoretickým pohledům na řídicí práci. Ing. J. Berka (FMHTS Praha) referoval o resortní koncepci kádrového, personálního a sociálního rozvoje, o cílech, zásadách a filozofii jejího vytvoření. Doc. dr. I. Tomeš, CSc. (TEVUH Praha) se zaměřil na problematiku optimalizace personální struktury podniku, jejíž potřebu vyvolá hospodářské osamostatnění podniků. Dr. ing. I. Kopernický, CSc. (Slovnaft Bratislava) prezentoval možnosti zdokonalování kádrové práce v podnikové praxi se zaměřením na diferenciaci a hodnocení, výběr a rozmisťování, doškolení kádrů a kádrových rezerv. Doc. ing. F. Lipták, CSc. (IŘ Bratislava) poukázal na rozvojová tempa, urychlení a intenzifikaci, která vedou k vyšším nárokům na vedoucí pracovníky z hlediska inovačních aktivit, in-